

Aktualizace Dlouhodobého záměru vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol pro rok 2015

Úvod

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „ministerstvo“), které je zpracovatelem Dlouhodobého záměru vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol (dále jen „Dlouhodobý záměr ministerstva“) pro období 2011-2015, vypracovalo tuto Aktualizaci Dlouhodobého záměru ministerstva pro rok 2015 (dále jen „Aktualizace“).

Hlavními prioritami ministerstva pro rok 2015 jsou:

- Implementace připravované novely zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů,
- příprava Dlouhodobého záměru ministerstva pro období 2016-2020 a podpora strategického plánování na vysokých školách, včetně formulace jejich mise,
- realizace dalších dílčích kroků vedoucích ke zvyšování kvality a relevance vzdělávání a rovnému přístupu k němu,
- příprava a projednání revize systému financování vysokých škol,
- vyrovnávání příležitostí pro vysoké školy na území hlavního města Prahy, které se nemohou plně zapojit do čerpání prostředků z operačních programů.

Příprava novely zákona o vysokých školách byla v roce 2013 přerušena demisí předsedy vlády a předčasnými volbami do Poslanecké sněmovny. Na rok 2014 je naplánováno obnovení jednání a předložení novely do legislativního procesu tak, aby mohla nabýt účinnosti v září 2015. Implementace nových pravidel tedy bude hlavním úkolem ministerstva i výzvou pro vysoké školy.

Současně zůstávají v platnosti další cíle Dlouhodobého záměru ministerstva shrnuté do okruhů Kvalita a relevance, Otevřenost a Efektivita a financování. Ministerstvo bude i nadále snižovat počty financovaných studií s ohledem na demografické trendy, rozšiřovat základnu dostupných datových a analytických podkladů a finančně podporovat inovaci a profilaci studijních programů, mezinárodní spolupráci vysokých škol, vzdělávání studentů se specifickými potřebami a další dlouhodobé priority.

A. Nové operační cíle pro rok 2015

Ministerstvo:

- podnikne nutné kroky k úspěšné implementaci připravované novely zákona o vysokých školách;
- připraví a projedná s reprezentacemi vysokých škol Dlouhodobý záměr ministerstva pro období 2016-2020;
- podpoří strategické plánování vysokých škol v souvislosti s přípravou jejich dlouhodobých záměrů na období 2016-2020 a v návaznosti na probíhající IPn KREDO; výstupem tohoto plánování by mělo být mimo jiné jednoznačné vymezení mise vysoké školy, které povede k posílení jedinečného profilu instituce z hlediska poskytovaného vzdělávání, realizovaného výzkumu, umělecké a další tvůrčí činnosti i vazeb na další strategické partnery;
- podpoří implementaci nového operačního programu Vzdělávání, výzkum a vývoj (OP VVV) financovaného z prostředků evropských strukturálních a investičních fondů – víceletého finančního rámce 2014 až 2020 a bude vyrovnávat příležitosti pro vysoké školy, které budou vyloučeny z čerpání prostředků z tohoto programu.

V oblasti Kvality a relevance ministerstvo:

- vyhodnotí výstupy z uskutečněných individuálních projektů národních v období 2007-2014;
- podpoří vysoké školy při nastavování a posilování vnitřních mechanismů zabezpečování kvality, včetně budování administrativních a odborných kapacit;
- realizuje národní šetření hodnocení výuky studenty (v rámci IPn KREDO).

V oblasti Otevřenosti ministerstvo:

- vyhodnotí situaci v otázce neúspěšného ukončování studií a podpoří hledání takových příkladů dobré praxe na českých vysokých školách, které mají pozitivní dopad na reálnou dostupnost vzdělávání, aniž by současně snižovaly jeho kvalitu ve smyslu přidané hodnoty studia;
- zajistí další rozvoj informačního portálu pro vysoké školství za účelem zvýšení dostupnosti relevantních kvantitativních i kvalitativních údajů o nabídce studia a činnostech a výsledcích vysokých škol pro potřeby uchazečů, veřejnosti i veřejné správy;
- předloží ke schválení koncepci podpory internacionalizace vysokoškolského vzdělávání, výzkumu, vývoje a inovací a zahájí její implementaci.

V oblasti Efektivity a financování ministerstvo:

- připraví a projedná s reprezentacemi vysokých škol revizi systému financování veřejných vysokých škol, včetně otevření otázky nových pravidel zohledňování kvality výuky ve výpočtu příspěvku a metodiky stanovování limitů počtů financovaných studií.

Doporučení pro vysoké školy:

- při přípravě svých dlouhodobých záměrů na období 2016 až 2020 vycházet z podrobné analýzy stávajícího stavu, rizik a příležitostí vysoké školy a formulovat jednoznačnou misi a měřitelné střednědobé a dlouhodobé cíle instituce;
- systematicky navyšovat kapacity útvarů zodpovědných za vnitřní kontrolu kvality, analýzy a strategické řízení a posilovat jejich roli v naplňování cílů instituce;
- rozvíjet možnosti dalšího vzdělávání svých pracovníků směřujícího ke zvyšování jejich pedagogických, vědeckých, řídicích i dalších kompetencí.

B. Nadále platné priority Dlouhodobého záměru ministerstva

1. Kvalita a relevance

Profilace institucí a studijních programů

Ministerstvo:

- bude podporovat racionalizaci struktury vysokých škol, sdílení kapacit a posilování spolupráce vysokých škol, institucí výzkumu a vývoje a zaměstnavatelů;
- bude nadále implementovat aktualizovanou Národní politiku výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2009 až 2015 s výhledem do roku 2020;
- bude podporovat zpřístupňování elektronických informačních zdrojů pro provádění výzkumu prostřednictvím programu Informace - základ výzkumu.

Doporučení pro vysoké školy:

- upravit vnitřní předpisy v souvislosti se změnami zákona o vysokých školách, spolupracovat s ministerstvem a ostatními vysokými školami při implementaci změn v legislativním rámci;
- v rámci přípravy a realizace studijních programů se zabývat jejich profilací;
- vyhodnocovat uplatnění absolventů a využívat informace o požadavcích trhu práce na absolventy různých úrovní a oborů vzdělání; v souvislosti s tím se zabývat revizí skladby a kvalitou studijních programů a oborů směřující k jejich větší integraci;
- systematicky se zabývat kvalitou svých doktorských studijních programů a motivací akademických pracovníků a studentů při jejich uskutečňování;
- zabývat se možnostmi integrace a sdílení kapacit na úrovni instituce i ve spolupráci s ostatními vysokými školami, příp. jinými organizacemi působícími v sektoru výzkumu, vývoje a inovací (dále jen „VaVaI“).

Zajišťování kvality ve vysokém školství

Ministerstvo:

- bude implementovat legislativní změny v souvislosti se schválením a účinností novely zákona o vysokých školách;
- bude podporovat vysoké školy v jejich snaze o zapojení do mezinárodních evaluací, hodnocení kvality a akreditací na úrovni vysokých škol i jejich součástí;

- zaměří se na tvorbu metodiky pro objektivní hodnocení kvality i v oblasti VaVaI a podporu excelentního výzkumu, zejména v rámci OP VVV;
- bude vyhodnocovat kvalitu a efektivitu činností v oblasti VaVaI a využívat tyto výsledky k profilaci výzkumných pracovišť, obdobně budou výsledky v Registru uměleckých výstupů využívány k profilaci uměleckých vysokých škol/fakult.

Doporučení pro vysoké školy:

- postupně upravovat systémy vnitřního řízení, zajišťování a kontroly kvality v souvislosti se změnami zákona o vysokých školách;
- rozvíjet systémy vnitřního zajišťování kvality s důrazem na zajišťování kvality jak studijních programů prostřednictvím výstupů z učení, tak výzkumných a vývojových aktivit odborných týmů a pracovišť s důrazem na kvalitu výsledků i přínosů pro jejich praktickou uplatnitelnost, včetně reflexe studentských a zaměstnaneckých hodnocení;
- zabývat se podporou nadaných studentů;
- systematicky se zabývat kvalitou poskytovaných služeb pro studenty (poradenství, informační a knihovnické služby, zapojování do výzkumných činností apod.);
- vytvářet kariérní systémy pro akademické a ostatní pracovníky vysokých škol a propojovat je s možnostmi jejich dalšího vzdělávání a rozvoje, vč. vytváření podmínek pro rozvoj pedagogických dovedností u studentů doktorských studijních programů a mladých akademických pracovníků;
- systematicky motivovat akademické pracovníky i studenty k účasti v mezinárodních projektech a programech i v ekonomicky přínosných aplikačních projektech a zohledňovat jejich úspěchy v interních kariérních řádech.

2. Otevřenost

Internacionalizace

Ministerstvo:

- bude i nadále z finančních prostředků státního rozpočtu podporovat mezinárodní mobilitu studentů a pracovníků vysokých škol, včetně reintegrace špičkových výzkumných pracovníků působících v zahraničí zpět do ČR (program NÁVRAT);
- bude realizovat vlastní stipendijní programy a zajistí účast České republiky v mezinárodních bilaterálních a multilaterálních programech (CEEPUS, AKTION, FM EHP/Norsko);
- bude i nadále podporovat zapojení vysokých škol do programů mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji a implementovat opatření národních programů podpory zapojení do mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji (programy COST CZ, INGO II, EHP/Norsko, KONTAKT II);
- ve spolupráci s Domem zahraniční spolupráce bude spolupracovat při propagaci českých vysokých škol v zahraničí a zajistí účast na mezinárodních veletrzích NAFSA, EAIE a APAIE; dále podpoří spolupráci Domu zahraniční spolupráce s Academic Cooperation Association, která bude využita při posilování internacionalizace vysokých škol.

Doporučení pro vysoké školy:

- podporovat mezinárodní mobilitu studentů a akademických pracovníků, i z vlastních rozpočtových zdrojů;
- zaměřit se na kvalitu a obsah zahraničních pobytů studentů i akademických pracovníků a uznávání studia absolvovaného v zahraničí; důsledně evidovat vyjíždějící a přijíždějící studenty v matrice studentů;
- vytvářet mezinárodní prostředí na vysoké škole;
- rozvíjet bilaterální i multilaterální spolupráci se zahraničními institucemi, a to i formou uskutečňování společných studijních programů;
- aktivně se zapojovat do programů EU na podporu mezinárodní spolupráce v oblasti vzdělávání a VaVaI, zejména do programů Erasmus+ a Horizon 2020;
- zvyšovat počty studijních programů uskutečňovaných v cizích jazycích;
- usilovat o zvyšování počtu akademických pracovníků ze zahraničí a studentů – cizinců studujících v cizím jazyce.

Dostupnost vysokoškolského vzdělávání

Ministerstvo:

- bude podporovat dostupnost vysokoškolského vzdělávání pro osoby se specifickými potřebami a socio-ekonomicky znevýhodněné;
- bude nadále podporovat sběr dat týkající se neúspěšného ukončení studia.

Doporučení pro vysoké školy:

- vytvářet vhodné podmínky pro studium osob se socio-ekonomickým znevýhodněním a specifickými potřebami;
- vytvářet vhodné studijní a pracovní podmínky pro osoby vracející se z rodičovské dovolené;
- vyhodnocovat příčiny studijní neúspěšnosti a činit opatření na její snižování při současném zachování požadavků na kvalitu absolventů.

Celoživotní vzdělávání

Ministerstvo:

- bude podporovat oblast celoživotního vzdělávání, zejména profesně zaměřeného, na vysokých školách;
- bude nadále zlepšovat sběr dat v oblasti celoživotního vzdělávání realizovaného vysokými školami.

Doporučení pro vysoké školy:

- zvyšovat nabídku a rozvíjet kvalitu programů celoživotního vzdělávání;
- rozvíjet poskytování programů celoživotního vzdělávání zaměřených na regulovaná povolání a zvyšování odborné kvalifikace na základě poptávky v regionu, včetně potřeb veřejné správy.

Spolupráce s aplikační sférou, regionální zapojení

Ministerstvo:

- bude podporovat další rozvoj spolupráce vysokých škol s aplikační sférou;
- bude i nadále podporovat činnost center transferu technologií a dalších forem transferu poznatků i jednotlivé fáze komercializace výsledků VaVaI vzniklých ve vysokoškolském sektoru;
- bude i nadále podporovat mezinárodní spolupráci vysokoškolského sektoru s podniky v oblasti aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje, a to zejména v rámci programů EUREKA/EUREKA CZ a EUROSTARS a úhradou finančních podílů českých subjektů účastnících se mezinárodních konsorcií řešících projekty společných technologických iniciativ (ARTEMIS a ENIAC); zohlední spolupráci s aplikační sférou při posuzování kvality a profilu vysoké školy/fakulty/studijního programu.

Doporučení pro vysoké školy:

- vytvářet dlouhodobé strategie zaměřené na rozvoj spolupráce s ostatními subjekty inovačního řetězce, a to na regionální, národní i mezinárodní úrovni;
- zvyšovat znalosti studentů a akademických pracovníků v oblastech transferu znalostí a komercializace výsledků výzkumu a vývoje, včetně inovačního podnikání;
- vytvářet příznivé podmínky pro intenzivní horizontální (mezi-sektorovou) mobilitu studentů a akademických pracovníků posílením spolupráce s podnikovou sférou;
- posilovat spolupráci s podnikovou sférou v rámci projektů Národního programu udržitelnosti I a prostřednictvím řešení dalších společných projektů aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje;
- posilovat spolupráci se subjekty aplikační sféry při tvorbě a uskutečňování studijních programů a při usnadnění přechodu studentů na trh práce; podporovat a rozvíjet kariérové poradenství; systematicky posilovat spolupráci se subjekty aplikační sféry v oblasti VaVaI, zejména pak spolupráce zaměřené na efektivní využívání a společné sdílení výzkumných kapacit vybudovaných za účasti evropských fondů.

3. Efektivita a financování

Ministerstvo:

- bude nadále pokračovat v přípravě nové metodiky hodnocení a financování VaVaI v rámci IPn Metodika (Efektivní systém hodnocení a financování výzkumu, vývoje a inovací);
- zaměří se na vytváření podmínek pro vyhodnocování efektivity využívání elektronických informačních zdrojů pořizovaných z veřejných prostředků v rámci centralizovaných nákupů.

Doporučení pro veřejné vysoké školy:

- pokračovat ve stanovení vlastních sledovatelných ukazatelů v institucionálním plánu;
- hledat finanční zdroje komplementární k příspěvku a dotaci ze státního rozpočtu (např. komunitární programy Evropské unie, zdroje subjektů aplikační sféry apod.); zajistit interní mechanismy pro efektivní čerpání těchto prostředků;

- podporovat uplatňování vlastnických práv k výsledkům VaVaI a komercionalizaci vlastních výsledků tvůrčí činnosti (tvorba strategií komercionalizace a zvyšování intenzity transferu poznatků);
- umožnit předávání a zveřejňování informací pro vyhodnocování efektivity využívání elektronických informačních zdrojů pořizovaných z veřejných prostředků v rámci centralizovaných nákupů.

Termíny

Tuto Aktualizaci vysoké školy mohou využít při zpracování aktualizací svých dlouhodobých záměrů pro rok 2015, které předloží ministerstvu ve dvou vyhotoveních **nejpozději do 31. října 2014**. Ve stejné lhůtě předloží veřejné vysoké školy ministerstvu také své institucionální plány a projekty předkládané v rámci centralizovaných rozvojových programů. Vyhlášení programu pro podporu institucionálních plánů a centralizovaných rozvojových programů tvoří přílohy tohoto materiálu.